

переживань, а далі – настане неодмінно доба звершень... Допитливому читачеві неважко розпізнати того носія, хто ще чотири пори року тому уособлював риси «мурашиного імператора», обліпленого золотими прикрасами й окресленого на сторінках збірки «На березі неба»...

Так, на Олександра Астаф'єва чекають нові покоси на словесній ниві. Вони ще зарясніють, бо він постійно живе прагненнями примножити культуру рідного народу...

Ольга Слоньовська, доц. (Івано-Франківськ)

Володимир Качкану – 75!

(щоденне подвижництво Володимира Качкана)

«Я відстань відстанню пригорну до тепла»

У наш час, мабуть, уже навіть у найприскіпливішого песиміста у світі не викликає сумніву: Україна надзвичайно врожайна на таланти. Чи причиною цього явища є феноменально родючі українські ґрунти, чи, за Іваном Франком, «дух, що тіло рве до бою» – невиситима потреба метафізичної душі нації зберегти себе в екстремально несприятливих історичних ситуаціях, чи це прояв внутрішнього аристократизму народу, який є улюбленцем Божим, а тому й випробовується Господом на міцність і силу щоденно, а за витримані випробування й нагороджується відповідно, – ніхто не знає. Відомо тільки, що в найпрестижніших ВНЗ Європи й Америки професор чи академік як не єврей, то українець. І якщо й досі Україна з причини багатолітньої своєї бездержавності й штучного відсунення то на периферію Польщі, то Росії не має жодного нобелівського лауреата, то це ще нічого не значить: половина удостоєних Нобеля або родом з України, або були чи є пагонами з українського коріння могутнього дерева батьків, дідів або прадідів. Дивні діла Твої, Господи!..

Та ця інформація так, для наведення загальних контурів стану справ і для вступу. Конкретно хочеться сказати про подвижника, невтомного вченого, працелюбство якого межує з дивовижною фізичною здатністю вергати брили, дослідника нашої безмежної пустелі минулого, де в гарячих пісках й досі зберігаються такі шедеври, перед якими торопіє світ, – Володимира Атаназійовича Качкана. І йдеться не про знахідки матеріальні: не про золоті злитки, саркофаги і мумії, якими й нині приголомшує відкривачів Сахара, а про вічно живі й спонукаючі нащадків до наслідування пориви духу кращих синів і дочок України. Кожного разу, коли розгортаю одну з кількох фундаментальних книг Володимира Качкана «Хай святиться ім'я твоє», подумки кажу собі: «Це неможливо: скільки опрацювати, перегорнути в архівах, переосмислити, не збитися на загальні фрази, вибрати найдоцільніше й найважливіше. Тут роками цілі наукові установи не дали б ради! Це непосильний труд. Ця людина одержима працею! На таких у всі віки трималася справжня наука...»

Моє перше особисте знайомство з Володимиром Атаназійовичем відбулося років десять-дванадцять тому. З першої зустрічі вразило розумне, аристократичне обличчя, чіткий бездоганний профіль, гострі очі, в яких світився високий інтелект з ледь вловимою іскрою тієї галицької насмішкватості, яка завжди допомагає нашим талановитим країнам найбільші випробування сприймати трішечки іронічно. Тоді, в середині дев'яностих, Володимира Качкана запросили з Києва в Івано-Франківськ, наобіцявши золоті гори. Чи вірив він у реалізацію цих обіцянок високих можновладців? Лукавинка в очах видавала: ні. Інша річ, що напрацювавшись до сьомого поту у столичних вишах і збагнувши, що адміністративна робота вимотує, та достойного сліду залишити по собі не дає, спрагло забажав додому, в рідну Малу Батьківщину, де міг, нарешті, всього себе присвятити науці, улюбленій справі, де ще можна було надолужити те, що в радянські часи робити не дозволялося категорично, а згодом хоч офіційно вже й не

перечили, та так навантажували обов'язками то заступника з наукової роботи декана, то заступника директора інституту, що й вгору глянути не було коли.

Кажуть, античний титан тримав небо на плечах, поки ногами впирався в рідну землю. У казках, щоб перемогти ворога, герой набирає в чоботи рідної землі й завжди відповідає супротивникові, що на своїй землі стоїть. Цілюща, життєдайна сила Галицького П'ємонту подесятерила потугу творчості Володимира Качкана. Хоч і до цього часу він мав чим похвалитися: натхненний доробок у журналістиці, відкриття імен таких нині відомих талантів, як Оксана й Ігор Білозіри, Василь Зінкевич, Павло Дворський, Христина Фіцалович, Михайло Сливоцький, Михайло Кривень, десятки книг, сотні наукових публікацій, чудових виступів, високо оцінені спеціалістами наукові монографії, а критиками – поетичні збірки, та саме Івано-Франківськ надихнув нашого крайнина на монументальну працю його життя – історію української літератури та культури в персоналіях. Скільки буде томів цієї книги, поки вона вилетіть в монолітну багаторічну працю, один Бог відає, але задум геніальний, і робота не стоїть на місці (то в невдах і ледарів не стоїть на місці час, у трударів і самородків – робота).

А коли архіви й щоденний труд в Медичній академії, де Володимир Качкан очолює кафедру українознавства й де на його лекції студенти йдуть, як по свячену воду, адже майбутній лікар мусить бути не просто рятувальником від хвороб і мук, а ще й високодуховною особистістю, здатною усвідомлювати, якого народу він жива гілка і якій нації зобов'язаний завдячувати й гостротою свого розуму, й майстерністю рук, висотують дорешти, вчений завжди має нагоду почерпнути животворящі сили з тих найкращих у світі сільських місцинах, де народився й виріс. Рибне, звідки родом батько, й Павельче, звідки мама, завжди готові приготувати цілющий напій кришталевого повітря для свого струдженого сина, зачарувати знайомими з дитинства й такими несподівано ніби наново відкритими дивними краєвидами, війнути запахом білої черемхи чи достиглої малини, одухотворити спогадами, утвердити у думці: ми, українці, тут жили тисячі років і житимемо ще тисячі, і ніякому самовпевненому зайді чи хитрому перевертню не віддамо ні цю райську красу, ні свої чорноземи, ні могили батьків, ні живі, ні навіть зруйновані кадебістами села та храми, ні мову, ні своє право в скорому майбутньому бути чільним народом на планеті.

Минуле батьків і цілого роду, що не ламав присяги і не кривив душею (дід був війтом, заможним господарем, не здатним на компроміси, за що й поплатився життям, яке забрали в нього ковпаківці в кривавому сорок четвертому; тітка Маруся, зв'язкова сотенного УПА, яка маленькому хлопчикові старалася розповісти, що таке Україна і чому вимагає самопожертви доти, доки не стане соборною і самостійною), органічно підсилило Богом даний Володимирові Качканові талант. Його патріотизм природний і глибинний, бо це не тільки вишиванка, яка, до речі, дуже й дуже личить Володимиру Атаназійовичу, не тільки сповідання звичаїв і обрядів рідного народу (бачила, які одухотворені, просвітлілі обличчя були в пана Володимира та його дружини Ольги в церкві під час Всенощної на Великдень), не тільки вишукана й чиста українська мова, не тільки стиль поведінки, уклад життя, а й глибинна потреба бути зі своїм народом в горі й радості й говорити від імені народу правду, якою б тяжкою вона не була.

Гортаю нову поетичну книжку В.Качкана «Вогонь твоїх очей» – і дивуюся великій кількості справжніх поетичних знахідок: «пізньовечірнім храмом» постає літня ніч, коли з-поміж хмар витикається місяць-молодик, обнімаються молоді коні в білих туманах, тривожиться через роки серце за тією коханою, яка була «посутньою», бо одною-єдиною на все життя, для розуміння, відчуження, навіть осягнення якої в митця свої привілеї («Навіщо мені окуляри – я бачу тебе тілом»), а перед огромом зоряного Всесвіту чи залитого сонячним промінням, золотого-золотого і вічного в порівнянні з людським життям, «стоїть, як сірничок, мала людина», яка, попри всі випробування й життєві втрати, «дякує долі, що ходить повз неї», і в молитві просить хоч найважчого, та водночас і найважливішого гарту: «Покарай мене, Боже, любов'ю... / Возроди мене, Боже, любов'ю, / Над любов'ю – любов вознеси...»

Відомий в Україні та за її межами вчений, доктор філологічних наук, академік Академії Наук Вищої школи України, громадсько-культурний і просвітницький діяч, талановитий письменник Володимир Атаназійович Качкан нагороджений Міжнародною премією імені Волянників-Швабінських (США), Республіканською премією імені Братів Лепких,

Американським Біологічним Інститутом відзначений Золотою медаллю за визначні досягнення в галузі українознавства, за плідні труди протягом короткого часу став лауреатом літературно-мистецьких премій імені Івана Франка, імені Василя Стефаника, академічної премії в галузі науки і техніки імені Ярослава Мудрого. Але це земні нагороди. Найвища небесна нагорода Володимира Качкана – це дана Богом висока працездатність, гострий розум, непересічний талант, справжня людяність, щира доброзичливість і вроджене вміння дивитися на світ оптимістично й упевнено.

Ювіляр відсвяткує дату, подякує друзям, прийме квіти і побажання. Це буде гарний день підбиття підсумків. День, коли Велика Людина переводить подих, дає собі короткий відпочинок, щоб на завтра знову приступити до виснажливої, але такої дорогої, бо улюбленої, праці, яка вже зачекалася, яка не стоїть на місці.

Ганна Карась, проф. (Івано-Франківськ)

Персоналії української музичної культури в науковому доробку Володимира Качкана: причинки до студії

Надзвичайно суперечлива соціальнокультурна та гуманітарна сьогодення ситуація в Україні загострює пошуки науковців виходу з неї. Як підкреслює В. Сабадуха, «проблеми, перед якими опинилася українська нація, не можуть бути розв'язані в межах традиційних ідеологій, тому що вони вичерпали свій конструктивний потенціал – *потрібна нова ідеологія*» [33, с.24]. Як один із варіантів автор пропонує персоналізм як *українську державну ідеологію* [33]. Персоналізм (від лат. *persona* – особистість) – один із напрямів у європейській філософії, який визнає особистість як творчу первинну дійсність і вищу духовну цінність. При цьому варто звернути увагу на філософські дослідження у діаспорі, особливість яких полягає в тому, що майже всі представники наукового потенціалу її зосереджують увагу на розгляді передусім національних особливостей розвитку філософії взагалі й української зокрема, виходячи при цьому на аналіз національного характеру, досліджуючи вплив його на формування духовної культури народу. До таких учених, які довгий час жили і творили за межами України, належить Олександр Кульчицький (1895 – 1980). Постать цього українського філософа є «символом єднання української персоналістської традиції із загально-європейським цивілізаційним дискурсом», оскільки його філософські засади мають спорідненість із французьким персоналізмом в особі його фундатора Е. Мунье [1, с.94 – 95]. Останній «повернув європейську філософську думку обличчям до особи як феномена культури, як свідомого суб'єкта історії, який має почуття соціальної і моральної відповідальності, гідність і право суверенного громадянина» [1, с.94]. Основним джерелом філософування О. Кульчицького переважно були погляди І. Канта та Г. Сковороди, глибоке осмислення історії і культури України, де він прагнув витлумачувати суть людської особи з огляду на її походження, прагнення і самоутвердження, що дає підстави кваліфікувати його погляди як український персоналізм. Історію і теорію його О. Кульчицький знав досконало, присвятивши спеціальне дослідження [28]. Отже, основну увагу у своїх працях О. Кульчицький звертає на проблеми української людини, української духовності. Добре знаючи культуру й історію України, він прагнув пояснити суть людської особи, її походження, самозвершення і призначення. Як зазначає А. Карась, пошуки філософської концепції людини привели вченого до переконання у персоналізмі як адекватному методі усвідомлення людської суті взагалі [4, с. 10]. Т. Гончарук підкреслює: «З персоналістського підходу випливає висновок, що сутність людини зобов'язує її здійснити «експансію» у світ, світ трансцендентний, вічний і божественний, цим самим відкриваючи перед собою своє покликання і реалізуючись через втілення вартостей духу. Проте така експансія людини повинна, з одного боку, мати певні межі, а з другого – не бути пригніченою, як це, на думку О. Кульчицького, трапилося з українцями» [2]. Культуроморфічні чинники формування психічного життя української людини О. Кульчицький виводив із